

▲ Obr. 1 - Lýkožrout malý (*Pityokteines vorontzowi*). Foto Paul Langlois, CC BY-NC 3.0 US.

▶ Obr. 2 - Kůrovec *Trypophloeus binodulus*. Foto Thomas H. Atkinson, CCO.

Kůrovci v PR Údolí Teplé

Tomáš Fiala, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les

Přírodní rezervace Údolí Teplé je místo, kde lze na jednom území potkat organismy vázané na různé druhy stanovišť. Jsou zde skály a sutě, inverzní polohy, údolní fenomén, ale i typické lesy středních poloh. Zároveň je zde z důvodu těžké přístupnosti značné množství mrtvého dřeva. Všechna tato stanoviště dávají předpoklad pro zjištění zajímavých druhů dřevokazných brouků, které by se zde mohly vyskytovat. Přesto toto území dlouhou dobu zůstávalo z pohledů brouků (tedy řádu Coleoptera) neprobádané. Před osmnácti lety byl proveden podrobný inventarizační průzkum brouků z čeledí mandelinkovití (*Chrysomelidae*), luskokazovití (*Bruchidae*), větvničkoovití (*Anthribidae*) a nosatcovití (*Curculionidae*; Strejček 2006). V loňském roce byl zpracován orientační a nepříliš podrobný inventarizační průzkum saproxylického hmyzu (Šebek 2023). Mezi saproxylický hmyz (tedy hmyz vázaný na mrtvé dřevo) se řadí i kůrovci (*Curculionidae: Scolytinae*), proto zde byl v roce 2024 proveden průzkum zaměřený právě na tuto skupinu.

Průzkum byl proveden pomocí 10 lapačů, které byly rozmístěny po celé ploše rezervace. Jako návnada bylo použito široké spektrum různých látek, např. etanol, ipsenol nebo

sulcatol (podrobněji viz Fiala 2024). Zároveň byli kůrovci sbíráni na napadených stromech pod kůrou v požercích. Během 4 měsíců (duben–červenec) bylo zjištěno 28 druhů kůrovců. Tato diverzita kůrovců je srovnatelná s vysokou diverzitou kůrovců v jedlobukových porostech Moravskoslezských Beskyd, kde bylo zjištěno 27 druhů kůrovců (Procházka et al. 2014).

Ze všech zjištěných druhů lze vyzdvihnout několik druhů podtrhujících význam rezervace v širokém okolí CHKO Slavkovský les. Rozhodně nejdůležitější a nejzácnější kůrovec zjištěný v rezervaci, jehož výskyt je významný i z pohledu celého Karlovarského kraje, je lýkožrout malý, *Pityokteines vorontzowi* (obr. 1). Jeho larvy se živí pouze na jedli bělokoré, na které obsazuje větve a špičky korun. Na místě odchyty se nachází pouze pět dospělých jedlí bělokorých. Tento kůrovec je znám z Karlovarského kraje pouze z historického nálezu z 90. let 19. století (Reitter 1897). Tento údaj pak přebírali další autoři, ale nové nálezy už nikdo nepublikoval. A vzhledem k velkému úbytku dospělých jedlí za celé 20. století je tento nález překvapivým potvrzením více než 120 let starého údaje.

Dalším zajímavým druhem je kůrovec *Trypophloeus binodulus* (obr. 2). Tento kůrovec je zajímavý tím, že jeho larvy se vyvíjejí v osikách – což je jistě pro většinu laiků zajímavá skutečnost (ano, kůrovci nežerou pouze smrky). V České republice je druhem celkem hojným, ale často přehlíženým právě díky druhu živné dřeviny. Pro CHKO Slavkovský les se jedná o první zaznamenaný výskyt. Jiným druhem, už napadajícím smrk ztepilý, ale spíše druhem horských poloh, je *Xylechinus pilosus* (obr. 3). Jeho výskyt v rezervaci souvisí spíše právě se zdejšími inverzními (chladnými) polohami. Pozoruhodný je i odchyt dvou invazních kůrovců. První pochází ze Severní Ameriky – *Gnathotrichus materiarius* a druhý je původem z východní Asie – *Xyleborinus attenuatus*. Oba dva druhy se v Karlovarském kraji běžně vyskytují (Fiala et al. 2023, Fiala et Holuša 2024). ■

Literatura:

- Fiala T. (2024): Kůrovci (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae) v přírodní rezervaci Údolí Teplé. – *Západočeské entomologické listy* 15: 87–92.
- Fiala T. et Holuša J. (2024): Distribution of the invasive ambrosia beetle *Xyleborinus attenuatus* Blandford, 1894 (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae) in the Czech Republic (Central Europe). – *Central European Forestry Journal* 70: 34–40.
- Fiala T., Pyszko P. et Holuša J. (2023): Using ethanol and other lures to monitor invasive ambrosia beetles in endemic populations: case study from the Czech Republic. – *Frontiers in Forest and Global Change* 6: 1258729.

▲ Obr. 3 – Kůrovec *Xylechinus pilosus*.
Foto Udo Schmidt, CC BY-SA 2.0.

- Procházka J., Schlaghamerský J. et Knížek M. (2014): Kůrovci (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae) jedlobkových lesů CHKO Beskydy. – *Zprávy lesnického výzkumu* 59: 126–132.
- Reitter E. (1897): Ueber die nächsten Verwandten von *Ips (Tomiscus) curvidens* Germ. – *Wiener Entomologische Zeitung* 16: 243–245.
- Strejček J. (2006): CHKO Slavkovský les – výsledky jednosezonního informativního průzkumu fytofágních brouků čeledi Chrysomelidae (mandelinkovití) s. lato. – Ms., 12 pp. [Depon in: Správa CHKO Slavkovský les, Mar. Lázně].
- Šebek P. (2023): Inventarizační průzkum saproxylického hmyzu a epigeických predátorů v PR Údolí Teplé. – Ms., 8 pp. [Depon in: Správa CHKO Slavkovský les, Mar. Lázně].

KRÁTKÉ ZPRÁVY

■ **Vzpomínky.** Tak se jmenuje kniha Pavla Řepy, výrazného západočeského zoologa, ochránáře, úředníka a divadelníka. K jeho nedožitým 80. narozeninám knihu sestavila a v nákladu 350 výtisků vydala paní Alena Mautnerová z Tachova. Když Pavel Řepa začal své vzpomínky sepisovat, probíhala zrovna koronavirová pandemie, mohl se jim tedy věnovat důkladně. V jednotlivých kapitolách odrážejících jeho životní období vzpomíná na

své dětství strávené v Podolí a kolem Vltavy, jak potkal ptáky a jak chránil přírodu, ale také jak přičichnul k divadelním prkům. A nezapomíná ani na své poznávání širšího světa prostřednictvím cestovatelských výprav, na kterých se nevyhýbal vysokohorským terénům ani historickým památkám. Hutné čtení je doprovázeno vybranými fotografiemi a krásně vykresluje Pavlův pestrý život.